

DE SCHAKEL

GC TEN NOEY

TUSSEN MENSEN, GEMEENSCHAPPEN EN CULTUREN

PB-PP1B-6408
BELGIE(N) - BELGIQUE

Afgiftekantoor -
Brussel X
Jaargang 50 - NR 2

2

MAART
APRIL
2022

Nederlandsstalig tweemaandelijks
tijdschrift voor Sint-Joost-ten-Node,
de Leopoldswijk en de Noordoostrijk
P3A9140

IEDEREEN WELKOM!

brusselse
gemeenschaps
centra

- 3 BINNENSHUIS**
BEELDEN ZEGGEN MEER DAN WOORDEN
- 4 BINNENSHUIS**
KINDERSPEELWEKEN PAASVAKANTIE
WOENSDAGNAMIDDAG IN CANTINE JOSÉE
- 5-6 MENSEN VAN SINT JOOST**
BENOIT OTJACQUES
- 6 BINNENSHUIS**
PLANTENRUILKAST @ CANTINE JOSEE
BUITENSPEELDAG
- 7 OP DE STOEP
GEHOORD IN TEN NOEY**
ROEL SWANENBERG
- 8-9 UIT DE TIJD**
ONTSTAAN EN NAAMGEVING VAN
HET DORP SINT-JOOST-TEN-NODE
- 10 OVER DE VLOER**
MAËLYS WAIENGNIER
- 11 DE BIB BELICHT**
PHILIPPE CANTRAINE
- 12-13 AL WAT GROEIT**
VROUWEN VAN SINT-JOOST OP DE VÉLO
- 14-15 STADSBEESTJES**
DE EKSTER
- 16 KALENDER
COLOFON**

MET DE STEUN VAN

GC TEN NOEY MAAKT
DEEL UIT VAN

SAINT-JOSSE
SINT-JOOST

BINNENSHUIS

BEELDEN ZEGGEN MEER DAN WOORDEN

Dit was de opening van Cantine Josée op vrijdag 11 februari. Iedereen welkom tot en met het slotfeest op zondag 17 april '22. Bezoek ons telkens van woensdag tot zondag op de Leuvensesteenweg 54 in Sint-Joost.

FOTO'S: @ANKELIEN KINDERENS.

3

OPENINGSUREN

woensdag: 8u30 > 20u

donderdag + vrijdag: 8u30 > 23u

zaterdag + zondag: 10u > 17u

KINDERSPEELWEEKEN PAASVAKANTIE

STADSTUINIEREN

Het is wetenschappelijk aangetoond: moestuinieren draagt bij aan een positieve houding van kinderen tegenover gezond voedsel. Het zelfgekweekte worteltje en radijsje wil je natuurlijk ook wel eens proeven! Tuinieren doe je met hoofd, hart en handen. Een geweldige belevenis voor elk kind om het hele proces van zaaien tot oogsten tot een smakelijk einde te brengen. In deze speelweek leer je de basis om te starten met (moes)tuinieren. Je krijgt tal van tips over bodem en bemesting en je ontdekt wat biodiversiteit in de moestuin kan betekenen. Ook over bodemwerking en vruchtwisseling kom je heel wat te weten. Kortom de perfecte voorbereiding om nadien zelf met succes aan de slag te gaan in de moestuin.

LEEFTIJD: Kinderen geboren in 2013 > 2015 (eerste en tweede leerjaar)

WANNEER: 11 > 15 april

PRIJS: € 50 / Tweede kind: € 45 / Paspertoe kantsentatief: € 15

INSCHRIJVEN: via <https://tickets.vgc.be/> of aan de balie.

Kinderen die op SJAZ of Ten Nude school lopen kunnen daar gratis worden opgehaald vanaf 12u30.

GYM VOOR KLEUTERS

Kruipen, springen, rollen en spelen. Bij kleutergym doe je het allemaal! Bewegen is nog nooit zo leuk geweest. Tijdens deze speelweek doen de kleuters nieuwe ervaringen op waarbij erop gelet wordt dat alle aspecten van de motorische ontwikkeling aan bod komen. Er worden spelletjes gedaan waarbij de grondvormen van bewegen centraal staan zoals; springen, zwaaien, duikelen, gooien, klimmen, balanceren, dansen etc. En we doen dat in verschillende vormen, met groot en klein materiaal. Zo leren de kleuters hun evenwicht te bewaren, krijgen ze inzicht in ruimte, afstand en snelheid. Daarnaast is gym belangrijk, omdat de kinderen hun energie erin kwijt kunnen.

LEEFTIJD: Kinderen geboren in 2015 > 2017 (eerste en derde kleuterklas)

WANNEER: 11 > 15 april

PRIJS: € 50 / Tweede kind: € 45 / Paspertoe kantsentatief: € 15

INSCHRIJVEN: via <https://tickets.vgc.be/> of aan de balie.

Kinderen die op SJAZ of Ten Nude school lopen kunnen daar gratis worden opgehaald vanaf 12u30.

WOENSDAGNAMIDDAG IN CANTINE JOSÉE: VOOR KINDEREN

Cantine Josée is een plek voor open activiteiten, maar ook een hangplek, een plek waar jong en oud gewoon mag zijn en zitten, zonder meer. Om niet alleen thuis te zitten. Om door de vitrine de gang en wandel van de stad te zien. Om te genieten van het fantastische decor. Er is een hoek voor kinderen (met boekjes, speelspullen, knutselgerief) en er is een podium (voor muziek, woord, visueel). Elke woensdagnamiddag is het kinder- en familiedag. Behalve voor lekkere drankjes kan je er 's middags en 's avonds terecht voor soep. Van 14u tot 17u vinden er kinderateliers plaats in samenwerking met heel wat buurtorganisaties. Welkom!

BENOIT OTJACQUES

LE THÉ AU HAREM D'ARCHI AHMED

"We zijn nu zes jaar gesloten en dat is een gevolg van het faillissement van kledingwinkelketen Dod, toen gewoon hier aan de overkant. Deze plek was toen een theesalon en hét ideale rustpunt voor hun vele klanten die niet alleen uit overal in België kwamen. Er kwamen zelfs klanten uit Nederland, Frankrijk en Duitsland. Het was hier alle dagen bomvol! Alle handelaars hier op de Leuvensesteenweg hebben toen echter zwarte sneeuw gezien met de eindeloze rioolwerken en transformatie tot voetgangerszone. Een beslissing van Brigitte Grauwels, toen Brussels minister van Openbare Werken en Vervoer, ten tijde van PS-burgemeester van Sint-Joost-ten-Node, Jean Demannez. Het asfalt in het gedeelte dat loopt van het Madouplein tot aan de eerste verkeerslichten werd voor de gelegenheid zelfs geel geschilderd. Een goed idee om iets te voorzien voor voetgangers, maar niemand was hier klaar voor. In ieders hoofd is dit immers altijd een autostraat geweest en dat is iets waar je niet zomaar verandering in brengt. Het verhoopte verschil heeft niemand gezien of gevoeld en dus had niemand er wat aan. Het heeft dan ook niet lang geduurd of het werd weer een autostraat. De klanten daarentegen bleven weg. Of de theesalon ooit weer open gaat? Nee, daar zijn we ondertussen te oud voor."

COUSCOUS AMÉRICAIN

"In 2000 zijn mijn vrouw en ik hiermee begonnen. Eerst waren hier twee kledingzaken gehuisvestigd, waarvan de ene een *Prémaman*. En voordien was dat een restaurant begonnen in de jaren 1980, genaamd "*Le Saint-Laurent*". Zie je waar nu de bar staat? Daar stonden toen hun toiletten, die nu in de kelder staan. Naast thee en gebakjes boden wij ook dagschotels aan met niet alleen Belgische en Franse

specialiteiten, maar ook gerechten met een mediterrane inslag. Mijn vrouw is namelijk Marokkaanse, dus hadden we naast *steak tartaar américain* uiteraard ook couscous en natuurlijk zie je ook onmiddellijk aan de inrichting dat die volledig door haar is aangepakt."

FEMINISME

"Er wordt wel eens lacherig gedaan over het woord 'harem' en al die vrouwenportretten.

Sommigen vinden het nodig te suggeren dat het over *mijn* vrouwenharem zou gaan. Maar een harem was gewoon een ruimte waarin vrouwen veilig waren afgesloten van de mannenwereld in het Ottomaanse Rijk. Mijn vrouw is een feministe en wilde deze ruimte visualiseren als een ode aan de vrouw van de twintigste eeuw, vandaar al die vrouwenportretten. De kalligrafie op de muren is ook van haar hand. Boven de bar dicht bij het plafond zie je twee zinnen die belangrijk zijn voor haar, komende van twee bekende poëten uit de Islamitische gemeenschap: '*Le pays que je préfère c'est la terre entière*', van de Turkse dichter Nazim Hikmet. De tweede zin is van de hand van Iraniër Khalil Gibran: '*La terre est ma patrie, l'humanité est ma famille*'. Er hangen zoals je kan zien, natuurlijk ook afbeeldingen uit de negentiende eeuw en ouder. Zoals diegene waar je drie vrouwen op ziet staan die net uit

de *hammam* komen. Dat vertelt dat het de vrouwen uit het Midden-Oosten waren die westerlingen leerden hoe ze zich moesten wassen. Soms moet je goed kijken naar details die amper opvallen. Kijk bijvoorbeeld eens goed naar de rechterhand in dit portret van een Berberse vrouw (zie afbeelding links): een sigaret! Niemand die daar nu nog van opkijkt, maar roken was in die tijd enkel iets voor mannen en ten strengste verboden voor vrouwen. Of kijk eens naar het portret genaamd '*Les mariées*'.

MENSEN VAN SINT JOOST

We zien twee jonge vrouwen hand in hand getooid in bruidskleding en ze lijken te suggereren dat ze met mekaar zijn getrouwd, maar niets is minder waar. Ze zijn gewoon beide op dezelfde dag getrouwd en hun beide echtgenoten staan buiten beeld. Wat dacht je van dit portret van de vrouw *Sarah la juive algérienne* (zie afbeelding rechts), gehuld in typisch joodse juwelenpracht? Op het portret van *Jeanneke la bruxelloise* zien we eigenlijk een vrouw uit Antwerpen, maar dat hou je maar voor jezelf."

CANTINE JOSÉE

"Vooraleer jullie met jullie project 'Cantine Josée' op de proppen kwamen werd deze ruimte een tijdje gebruikt door een filmploeg. Hun opnames verliepen hiernaast in *Le Mirano* en hier kwamen ze om te eten, acteurs schminken, vergaderen...en jawel: coronatesten

afnemen. Geïnteresseerden mogen overigens altijd komen aanbellen indien ze de ruimte na jullie willen afhuren: Ik blijf in de buurt."

6

DE
SCHAKEL
2022
MART
APRIL

TEKST@THIBAU VAN DEN BUSSCHE

PLANTEN- RUILKAST @CANTINE JOSEE

Ben je je kamerplant beu gezien of ben je toe aan een nieuwe? Breng hem/haar mee naar Cantine Josée, zet hem in onze plantenruilkast en neem een andere in de plaats.

BUITEN- SPEELDAG

Op woensdagnamiddag 20 april organiseren Aximax en Ten Noey de Buitenspeeldag. Kom na school ravotten in en rond de Square Felix Delhaye. Maak kennis met Kamishibai, teken de grootste hinkelbaan van Sint-Joost en leef je uit met al de kinderen van de buurt.

OP DE STOEP

TEKST + CARTOON: © RODRIGO BURGOOS ZAUTZIK
WWW.RODRIGOZ.NET

7

- Jürgen! Da's lang geleden dat ik je nog gezien heb! Sorry, de vorige keer had ik beloofd om je te bellen om eens af te spreken maar het zijn zotte tijden geweest met deze stomme pandemie. Wil je samen een koffie gaan drinken?
- Maar... de laatste keer was 8 jaar geleden, intussen ben ik getrouwd en heb ik 3 kinderen.

GEHOORD IN TEN NOEY

**"DE WEG IS BELANGRIJKER DAN
DE AANKOMST."**

Acteur Roel Swanenberg tijdens theatervoorstelling *Ithaka*, een voorstelling van Eline Kuppens voor iedereen vanaf 8 jaar over geloven in jezelf, de kunst van het falen, en de kracht van kwetsbaarheid.

ONTSTAAN EN NAAMGEVING VAN HET DORP SINT-JOOST-TEN-NODE DEEL 3

TEKST: © JOS LAPORTE

MIRAKELS VAN SINT-JOOST

EERSTE MIRAKEL

Op een dag verdeelde Sint-Joost zijn laatste brood onder vier bedelaars. Hijzelf had niets meer. God beloofde zijn edelmoedigheid en zond vier bootjes, zonder bemanning, maar volgeladen met eetwaren. Nadat de bootjes waren uitgeladen vertrokken zij zonder roeier. (zie afbeelding b)

TWEDE MIRAKEL

Op een zekere dag was graaf Haymo, met zijn gevolg, na een jachtpartij verdwaald in de bossen en vergingen van dorst. Toen bleek dat er in de omgeving nergens water te vinden was, klopte Joost met zijn staf op de grond en onmiddellijk borrelde er twee bronnen op. Eén voor de mens, en één voor de paarden en de honden. Deze miraculeuze bronnen bestaan nog steeds. Niet ver daar vandaan bouwde Joost zijn definitieve kluis, niet ver van het nu zo drukke *Le Touquet*.

DERDE MIRAKEL

Toen Joost terugkeerde van zijn bedevaart naar Rome, waar hij van paus Martinus I relieken ontving van de heilige apostelen Petrus en Paulus, ontmoette hij op zijn terugweg een blindgeboren meisje Julia dat hij genas.

ZIJN OVERLIJDEN EN NAAMFEESTDAG

Wellicht overleed Joost in de omgeving van *Saint-Josse-sur-Mer* op 13 december 668 of 669. Deze dag werd ook zijn naamfeestdag.

ICONOGRAFIE VAN SINT-JOOST

Sint-Joost wordt meestal voorgesteld als pelgrim, met pelgrimshoed, pelgrimsstaf, drinkkalebas en knapzak (zie afbeelding d) Met enkel deze gegevens kan hij verward worden met de heilige Jacobus (zie afbeelding c). Te meer daar Sint-Joost, soms en ten onrechte de Sint-Jakobsschelpen op zijn kleding opgespeld kreeg. Sint-Joost is nooit in Compostela geweest. Hij leefde in de 7de eeuw en de allereerste bedevaarten hadden plaats in de 9de eeuw.

Meer specifiek voor Sint-Joost zijn de kroon en de scepter, die aan zijn voeten liggen of ten hemel worden opgeheven. Ze verwijzen naar het koningschap waarvan hij afstand deed.

Er zijn ook attributen die enkele

Afbeelding b: Leven en mirakelen van de Heilige Jodocus

keren ten onrechte zijn toebedeeld: de mijter (hij was geen bisschop of abt), en de toren (hij stichtte geen abdij of bouwde geen kerk).

SINT-JOOST-TEN-NODE, ALS BEDEVAARTOORD

In de 17de en 18de eeuw was Sint Joost-ten-Node een bedevaartoord. Sint-Joost werd er vereerd door aanstaande moeders voor een goede bevalling.

Een oud bedevaartvaantje toont ons Sint-Joost op een altaar, een heiligen- kroon wordt hem door een engel boven zijn hoofd gehouden. In zijn rechterhand houdt hij zijn pelgrimsstaf en in zijn linkerhand een kerkboek. Aan zijn voeten liggen de koningskroon en de scepter, die verwijzen naar het geweigerde koningschap. Op de voorgrond zien wij een geknielde moeder die haar kindje toont aan Sint-Joost. De tekst op het bedevaartvaantje in het oud Vlaams luidt: "*Die geerne hadd van Godt, een vrucht van uwen schoode compt met een vast betrouw, besoeckt St. Joos ten Noode. Jac. De weerdt*"(zie afbeelding a).

Afbeelding c: De Heilige Jacobus

Afbeelding d: Sint-Joost met pelgrimsstaf

“TEN NODE” NAAMSVERKLARINGEN VOLGENS HISTORICI EN TAALKUNDIGEN

Regelmatig wordt de vraag gesteld: wat betekent “Ten Node”. Zo gaan wij te rade bij historici en taalkundigen. Eugène VAN BEMMEL verklaart in zijn boek *“Histoire de Saint-Josse-ten-Noode et de Schaerbeek”* (1869) (p. 45) dat het algemeen wordt aangenomen dat “Node” betekent in nood zijn en miserie. Het argument is de aanwezigheid van heide en zandige heuvels tussen Brussel en de beek. Hij trekt deze stelling in twijfel en schrijft dat het Maalbeekdal zeer vruchtbaar was. Zijn tweede versie gaat over de naam “Oode”, wat zou betekenen wild, woestig gebied. Maar ook deze stelling trekt hij in twijfel.

Jean-Jacques JESPERS verklaart in zijn boek *“Dictionnaire des noms de lieux en*

Wallonie et Bruxelles” (2005) (p. 593), « *village dans le vallon étroit* ». In hetzelfde boek verklaart hij *Nodebais* (in het Nederlands Nodebeek) als rivier in het moerassig gebied.

Frans DE BRABANDERE, in zijn boek *“De Vlaamse Gemeentenamen”*, een uitgave van het Davidsfonds (2010) (p.230) leest men: de etymologie van de grondnaam is onzeker. Volgens Gysseling is de oorspronkelijke vorm van “Node” germaans, wat

betekent moerassige plaats, zoals in *Nodebais / Nodebeek* (oude Vlaamse gemeente, nu verfranst en deelgemeente van Beauvechain). Ook hier verwijst hij naar “Ode”, zonder N als eerste letter, met als verklaring “woesteni, leegte”.

Afbeelding a: Bedevaartvaantje met tekst in het oud Vlaams

Jos LAPORTE

Volgende maal: deel 3.

MAËLYS WAIENGNIER

Waiengnier

NAAM

Maëlys

VOORNAAM

V

GESLACHT

29

LEEFTIJD

38

SCHOENMAAT

Schaarbeek

GEMEENTE

België

LAND VAN OORSPRONG

Nederlands + Frans

TAAL VAN HET INTERVIEW

26 januari 2022

DATUM

HOE BEN JIJ BARYROUW IN ONZE CANTINE JOSÉE GEWORDEN, MAËLYS?

Mijn eerste keer Ten Noey was tweeënehalf jaar geleden als zangeres in jullie zaal. Ik heb toen tijdens een concert van *Rythme in The Voice Ensemble* meegezongen met Vincent Noiret en Emanuela Lodato. Toen ik vernam dat jullie op zoek waren naar versterking voor Cantine Josée, was ik er als de kippen bij want mijn interesse was gewekt. Cantine Josée is gedurende drie maanden een ontmoetingsplaats in voormalig theesalon "Le Thé au Harem d'Archi Ahmed": prachtige plek! Centraal staat de toog waar je je kan wenden tot mij, Juliette en alle anderen van Ten Noey. We zorgen voor onthaal en voorzien diegenen die het wensen van drank of een kom soep. Maar je bent niet verplicht iets te consumeren indien je hier gewoon wat tijd wil doorbrengen! Het is één van de dingen die ik leuk vind aan dit project. Ik denk dat het belangrijk is te kunnen beschikken over toffe plekken waar iedereen kan langskomen en dat die plekken niet commercieel zijn. Hoe fantastisch zou het zijn mocht deze Cantine op deze manier nog vele jaren blijven doorgaan?

WAT ZIJN DE OVERIGE DINGEN DIE JE BEVALLEN AAN ONZE CANTINE?

Wat me fascineert aan deze plek is dat het een ruimte betreft die linken legt tussen verschillende mensen en organisaties. Zo zie ik achter de schermen dat jullie niet de enige buurtorganisatie zijn die aan dit project werkt, maar zo is er ook de Nederlandstalige bib van Sint-Joost genaamd Bib Joske. Bovendien kan om het even wie activiteiten voorstellen. De vele mogelijkheden op deze plek zie ik hier voor mijn ogen ter plekke ontstaan door mensen die gewoon al doende iets uitproberen. Na al die lockdowns vind ik het trouwens belangrijker dan voordien om toegang te krijgen tot ruimtes buitenshuis waar men eens van gedachten kan wisselen! Je kan natuurlijk ook drank komen opdienen of koken maar gewoon rustig in een hoek zitten palaveren, huiswerk maken, lezen, of gewoon lekker muziek door de boxen laten knallen kan evengoed.

WAT MOGEN BEZOEKERS AAN JOU VRAGEN?

Al diegenen met suggesties of ideeën voor ateliers worden vriendelijk uitgenodigd dit met mij te delen. Dit kan gaan over dingen die je wil organiseren, maar evengoed dingen waaraan je wil deelnemen maar niet weet hoe er aan te beginnen. We kunnen er over praten en de middelen vinden die het mogelijk maken. Ook kooktips zijn zéér gegeerd! Op vrijdagen is er volkskeuken, dus als je een menu wil voorstellen of dit wil komen klaarmaken met vrienden, burens, collega's of familie: super! Maar er is ook een *free podium* in een uitbundige sfeer. Op zaterdagen komt Bib Joske voorlezen voor jong en oud: ik sta nú al te trappelen! Ik heb lang kinder- en jongerenkampen georganiseerd in de Ardennen, dus wie weet kan ik ook verhalen vertellen wanneer de gelegenheid zich voordoet?

EN OM HET WEEKEND AF TE SLUITEN?

Zondag is gezelschapsspelletjesdag. Bovendien heb ik het gerucht opgevangen dat mensen wel eens met taarten durven binnen te vallen! Ik hoop dat deze bakkers in grote getale blijven terugkomen. Daarnaast drukt deze dag zich ook uitdrukkelijk uit in typische cafés spellen en kan je onder andere komen voetballen op een kickertafel.

TEKST EN FOTOBEWERKING
© ZIGGY VENDEMIA

PHILIPPE CANTRAINE

Zaterdag 5 maart, 11u, spreekt schrijver en diplomaat Philippe Cantraine in Cantine Josée. Sinds drie jaar leeft hij vlakbij Sint-Joost in het appartement dat hem 15 jaar lang heeft verwelkomd bij z'n terugkeer van reis of missie. Hij schreef er *Les gens de Saint-Josse*.

"Sint-Joost, de squares en de Europese wijk zijn aparte omgevingen, maar geen getto's. Men leeft samen. Ik heb het buitenland intensief bereisd als diplomaat en bezit als diplomaat en schrijver, geloof ik, de nodige sleutels voor deze omgeving. Sint-Joost aan m'n deur is een rijkdom. Op de squares zie ik dezelfde fauna als aan de Baltische zee: reigers, Siberische ganzen, witte en zwarte zwanen, aalscholvers... Ook verzamelde zich een uitzonderlijke sociale geografie tijdens de lockdown: drinkers zonder geld, slachtoffers van gesloten bars, goedkope werkkrachten uit de EU die niet terug konden. Het verhaal, dat een open relaas had moeten zijn, een beetje als een microbestrating, wordt omgekeerd, tegen mijn eigen wil, een boek van *containment* (lockdown).

In m'n boek vindt een Syrische kleermaker hier een been, opgehangen aan een touw. De squares worden vervuild en dit is het ultieme afval. De politie van Brussel-Stad onderzoekt de zaak en verdenkt het volk van Sint-Joost, niet de mensen van de prachtige squares. Men maakt vandaag een amalgaam van allen die men vreemdeling noemt. Ook begint de politie van Zone Noord een enquête die de bevolking verstoort. Men verwijt dit de kleermaker en verdenkt hem. Een Brussels commissaris neemt de zaak over voor het uit de hand loopt. Hij krijgt de hulp van een sjamaan, die het ecologische voorstelt. In al m'n boeken zitten humanisten met ridderlijke waarden, serieuze wezens, maar ook een beetje wacky en kleurrijk. Humor is belangrijk in wat ik schrijf. Soms tot het komische, *bouffonnerie*. De sjamaan leeft voor het park, heeft wat gezien en vindt een bebloed hemd.

Dat zou verwijzen naar voodoo, en de andere kant van Sint-Joost, van de Nigeriaanse prostituees in de Plantenstraat...

Het is een speurdersroman, maar het onderzoek gaat lange tijd in cirkels (zoals het park zelf), voorwendsel voor de vermoedens van de commissaris en sjamaan.

De sokkel is hoe je deze bevolking kan begrijpen, kan vatten. Immigratie en ecologie staan centraal. Sint-Joost is een warmtepiek op de lijn tussen de oevers van de Maas en de zee. Een wereld op zich, gedreven door eigen gedragingen, anders dan Anderlecht of Schaarbeek, maar geen gesloten samenleving. Men zegt me dat je hier je plaats kan vinden zonder je te moeten verantwoorden. Er is nauwelijks patriotisme. In de winkels vroeg men: *Vertelt u mijn verhaal?* Er zitten echte personen in het boek onder een andere naam. Maar ik neem me niet voor te schrijven

over mensen – de pen begint iets op te schrijven wat ik dan volg..."

**www.cantinejosee.be / Zelf deelnemen?
info@cantinejosee.be – 0473 271947**

**Zie website en Facebook voor onze activiteiten:
www.sint-joost-ten-node.bibliotheek.be &
Facebook.com/bibJoske**

Op zaterdag om 11u vertellen we verhalen. De laatste zaterdag van de maand in NL en FR.

**Wil je zelf vertellen? In de taal die jij kiest?
Contacteer ons, of spring eens binnen:
bibliotheek@sjtn.brussels - 02 201 00 97**

VROUWEN VAN SINT-

■ **Begin oktober startte de nieuwe 6-delige reeks fietslessen in samenwerking met Pro Vélo, het Koerdisch Instituut en Femma Quartier. Wat begon als een sporadische vraag om fietstochtjes in Sint-Joost te organiseren begint nu een volwaardig fietsproject te worden waarin de term fietsvrijheid centraal staat.**

EEN NIEUWE START

Vrijdag 1 oktober 2021. Twee uur na mijn vertrek aan de Nederlandse grens (Stekene) kom ik om 9 uur aan op mijn eerste dag voor een nieuwe stageperiode in Ten Noey. Pol en Florent zijn al druk in de weer om een popelende groep vrouwen te helpen met hun ijzeren ros voor de komende weken. Zadel verhogen of verlagen, werken de remmen, zijn de banden goed opgepompt? Ik voel het zweet al naar mijn hoofd stijgen. Tijd om er in te vliegen. Tijdens de introductie in de galerij sta ik wat nonchalant te draaien met een kop koffie in mijn klamme hand. Pol spreekt de groep moed in terwijl ik me probeer in te beelden hoe ik deze groep vrouwen zonder al te veel valpartijen en kwetsuren

fietsvaardig zal maken. Plots geeft Pol me het woord om mezelf voor te stellen. Met een trillende stem haal ik mijn beste Frans na een 3 maanden lange zomerslaap terug van stal. Ik zie een weerspiegeling van lichte twijfel in de vrouwen hun ogen.

Het fietsproject organiseer ik samen met Meriem van Femma Werelvrouwen Quartier. Zij neemt een grote verantwoordelijkheid in het project. Ze *empowered* maatschappelijke kwetsbare vrouwen van haar organisatie, die elke week talrijk op post zijn. Ze verzorgt de communicatie, werkt samen met de andere organisaties om de planning te maken en regelt de inschrijvingen.

ZOVEEL MEER DAN FIETSEN

We zijn 4 maanden verder en een groot deel van de

groep rijdt ondertussen gezwind door de straten van Sint-Joost met hun tweewieler. Enkele andere vrouwen hebben het nog niet onder de knie. Met hen gaan we elke vrijdagvoormiddag naar het nu al iconische Square Delhaye, de plaats waar voor vele vrouwen de fundering ligt van het leren fietsen. Daar blijven we oefenen en zetten we hun doorzettingsvermogen om in fietsen zonder angst, want ook hier baart oefening kunst.

Nochtans is het zoveel meer dan enkel fietsen als bezigheid. Dat zie je bij het enthousiasme en de wilskracht van de vrouwen maar ook door de verbaasde blikken van omstaanders als we door de straten paraderen met de fiets. Fietsen wordt ervaren als

een nieuwe vrijheid dat bijna letterlijk vleugels geeft als je ze ziet vliegen over het asfalt. Het overstijgt verschillen in cultuur en versterkt de emancipatie van deze vrouwen. Een dame kwam me vertellen dat haar man en kinderen konden fietsen maar dat ze het zelf nooit geleerd had. Ze schreef zich daarom in voor de cursus zodat ze haar kinderen met de fiets naar school zou kunnen brengen. Daarnaast zorgt het fietsen voor een dagelijkse portie beweging en creëert het een groter draagvlak voor fietsers in Sint-Joost en bij uitbreiding Brussel.

Net zoals de groep vrouwen maak(te) ik als begeleider ook een heuse transformatie mee. De enorme dankbaarheid die ik van hen krijg geeft me veel vertrouwen om samen met hen het fietsproject voort te zetten en andere vrouwen de kans te geven hun

JOOST OP DE VÉLO

nieuwe vrijheid te ontdekken. Het leerde me dat het zoveel meer is dan enkel fietsen.

VERBAZING ALOM

De wekelijkse bijeenkomsten zorgen voor gezellige babbels op de bankjes van de Square Delhaye tussen het fietsen door, een mix van schrik en hilariteit als iemand het evenwicht verloor maar ook euforie op het moment dat er iemand enkele lengtes zelfstandig rijdt zonder ondersteuning. Naast opmerkelijke blikken was er ook plaats voor opmerkelijke gebeurtenissen. Zo was er de basketballer Sebastian met wie we elke vrijdagochtend het pleintje deelden. Hij kwam plotseling met de vraag om een interview af te leggen met ieder van ons voor zijn blog en webradio. Ook waren er de toevallige passanten die vroegen 'quest-ce que vous faites ici' en zich vervolgens zo snel mogelijk wilden inschrijven voor de volgende cursus.

De volgende cursus start op vrijdag 6 mei. Voor zes opeenvolgende vrijdagen zullen er fietslessen doorgaan voor vrouwen die fietsvaardig willen worden. Met de grotere vraag naar fietslessen zijn we ook opzoek naar fietsen. Momenteel werken we met Vélo Solidaire, een project van Cyclo dat tweedehandsfietsen inzamelt, herstelt en doorverkoopt tegen een spotprijs voor mensen die het nodig hebben. Voor inschrijving of het doneren van een fiets kan je een mail sturen naar: thibau.vandenbussche@vgc.be De blog van Sebastian kan je lezen op: www.sebastiannowenstein.org met als zoekterm 'Ces dames qui, à Saint-Josse, apprennent à faire du vélo'.

Meriem Saissi is de verantwoordelijke van de Groep Femma Quartier St. Joost en brengt vrouwen van de wijk samen rond culturele activiteiten, vormingen of gewoon om samen te zijn. Femma Quartier is een Brusselse deelwerking van Femma Wereldvrouwen, een feministische organisatie die actief is in meer dan 700 groepen in Vlaanderen en Brussel en die open staat voor alle vrouwen. Ze ijvert voor ontmoetingsmomenten tussen vrouwen aan de hand van een gevarieerd aanbod aan activiteiten. Ze verdedigt de belangen en de bevordering van de vrouwenemancipatie en van gendergelijkheid via informatie en sensibilisering van vrouwen, beleidmakers en andere actoren rond deze thema's.

Zin om je aan te sluiten?

Contacteer Meriem Saissi via 0473 525 921 of meriem.saissi@femma.be

Over viervoetige- of gevleugelde bewoners van de stad.

DE EKSTER

Eén van de vogels die we veel te zien krijgen in Brussel is de ekster (*Pica Pica*).

Samen met de zwarte kraai, de raaf, de kauw en de gaai behoort de ekster tot de familie van de kraaiachtigen. De ekster lijkt gewoon zwart - wit maar als we de vogel van dichtbij zien kunnen we in de zwarte veren prachtige schakeringen zien van *métallique* blauw en groen.

■ TEKST © LIESELOTTE VERVOORT

DE EKSTER IN DE STAD

Anders dan de stadsduif die zich best wel goed voelt in een omgeving met alleen maar steen en beton, zullen we de ekster steeds aantreffen in de buurt van parken en tuinen met wat grotere bomen. Ze houden zich het liefst op in hoge bomen waar ze ook hun nest maken. Waar deze vogel vroeger vooral in landelijke gebieden te vinden was voelt hij zich meer en meer op zijn gemak in de stad. Eksters eten zowat alles wat ze kunnen vinden en het voedsel dat mensen achterlaten lokt hen naar verstedelijkt gebied.

Op het menu staan o.a. insecten zoals kevers en larven, eieren en jonge vogels en soms ook kleine zoogdieren zoals jonge muizen. Ze eten ook van kadavers bijvoorbeeld van dieren die omgekomen zijn in het verkeer. Verder eten ze ook bessen en zaden en achtergelaten frieten.

LEEFWIJZE

Wanneer een jonge ekster zijn of haar ouders verlaat zal die zich voor de volgende 2 à 3 jaar aansluiten bij een luidruchtige "jeugdbende". Het leven in deze groepen biedt hen veel voordelen, de jongsten leren van de al wat ouderen en ze vinden hier ook een partner met wie ze de jeugdbende verlaten en een nest zullen bouwen. Eksters blijven doorgaans hun hele leven samen. Ze zijn ook nogal honkvast te noemen. Uit onderzoek blijkt dat eksters meestal in een straal van 30 km rond hun geboorteplaats blijven. Alleen tijdens erg strenge winters gaan ze weleens wat zuidelijker gebieden opzoeken.

Kraaiachtigen zoals de ekster staan erom bekend dat ze erg intelligent zijn, qua probleemoplossend vermogen moeten ze alleen de primaten zoals de chimpansee (en de mens) laten voorgaan.

Ze houden ook van een uitdaging en proberen moeilijke proeven waar ze bijvoorbeeld aan een touwtje moeten trekken en dingen verplaatsen om aan een snoepje te komen graag uit.

Zo is het ook met eksters die dingen stelen. Ze nemen voorwerpen die ze niet kennen zoals een glanzende steen mee naar hun nest om ze nader te onderzoeken. Uit het feit dat ze de voorwerpen verstoppen of bedekken blijkt dat ze deze niet zozeer "mooi" vinden als decoratie maar toch lijken ze waarde aan hun verzameling te hechten...

Wetenschappers weten nog altijd niet zeker waarom kraaiachtigen deze niet eetbare dingen verzamelen.

SYMBOLIEK EN VOLKSGELOOF ROND DE EKSTER

Eksters hadden volgens onze voorouders nogal een negatieve reputatie. Ze werden beschouwd als ongeluksvogels of voorbodes van rampspoed. Eksters stonden symbool voor dieven, maar ook voor de roddelaars en verklikkers die een ander aan de galg praatten, dit was schering en inslag in de donkere tijden waarin Bruegel leefde en de bevolking werd geterroriseerd door de Spaanse troepen van Alva. Mensen moesten constant opletten wat ze zeiden of deden want voor je het wist hing je effectief aan... de galg.

Een synoniem voor ekster was "*clappaer*", een spreekwoord luidt : "*Met clappaers en clappeyen houd ik den snaeter*"

DE EKSTER OP DE GALG, PIETER BRUEGEL 1568

De Ekster op de Galg, Pieter Bruegel 1568. "*Hy liet zijn Vrouwe in Testament een stuck met een Exter op de galgh / meenende met d'Exter de clappighe tongen / die hy de galgh toe eygende.*" Bruegel liet het werk na aan zijn vrouw Maayke Coucke met wie hij in 1563 trouwde in de Brusselse Kapellekerk. In deze kerk

zijn ze ook beiden begraven. Op zijn sterfbed in hun huis aan de Hoogstraat verzocht hij zijn echtgenote om een hele reeks prenten te verbranden. Veel van Bruegels werk was vol met maatschappijkritiek waar men toen niet bepaald mee kon lachen. Waarschijnlijk was de schilder bang dat zijn vrouw en kinderen in de

problemen zouden komen als ze in het bezit zouden zijn van deze prenten. Het schilderij 'De ekster op de Galg' (zie afbeelding onderaan) kan dan ook als een waarschuwing gezien worden voor familieleden: "Laat je niet aan de galg praten, let op voor de roddelaars en hypocrieten"

MAART

Maandag 28 februari > vrijdag 4 maart

Kinderspeelweek met twee ateliers:
"Olympische Spelen" + "Mozaïek"

Woensdag 2 maart

Cantine Josée: schaduwsppektakel met
Chizuko

Cantine Josée: gezelschapsspelletjes
met Bib Joske + La Ruelle + Aximax

Donderdag 3 maart

Cantine Josée: bandweven met
Atelier Lotte & René

Cantine Josée: "String Art" met
Association féminine Belgo-Turque

Zaterdag 5 maart

Cantine Josée: boekvoorstelling "*Ces
gens de Saint-Josse*" van Philippe
Cantraine

Donderdag 10 maart

Cantine Josée: video-voorstelling
"De laatste vrouw van Blauwbaard"

Vrijdag 11 maart

Cantine Josée: concert *Leán*

Zaterdag 12 maart

Cantine Josée: Luc Cielen brengt
Griekse mythologieën tot leven en hun
bijbehorende sterrenbeelden

Vrijdag 25 maart

Cantine Josée: concert *Fossil Fish* met
Psyro21 als voorprogramma

Zaterdag 26 maart

Cantine Josée: verhalen, legendes en
mythes met Julie Sauerwein (beeld/
verhalen) & Gaëlle Claeys (muziek/
verhalen)

Zondag 27 maart

Cantine Josée: concert *Nina Wants*
jazz trio

MEER INFO!

BEZORC ONS JE MAILADRES VIA [TENNOEY@VCC.BE](mailto:tennoey@vcc.be) EN ONTVANG INFORMATIE
OVER ONZE ACTIVITEITEN VIA MAIL OF VIND TEN NOEY LEUK OP FACEBOOK!

APRIL

Zaterdag 9 april

Cantine Josée: Meestertverteller
Hilde Rogge

Zondag 10 april

Cantine Josée: The Sugar (Dance)
Party

Zaterdag 16 april

De Levende Bibliotheek (Citizenne)

Zondag 17 april

Slotfeest Cantine Josée

Er valt zoveel te beleven in
Cantine Josée!

VASTE ACTIVITEITEN IN TEN NOEY

MA

Nederlandse les
Petit Mixed Media
Huiswerkondersteuning

DI

Nederlandse les
Naaiatelier voor kinderen

WO

Kinderateliers in Cantine Josée

DO

Nederlandse les

COLOFON

ONTHAALBALIE

Aan het onthaal van Ten Noey kan je terecht voor allerlei informatie over cursussen, cultuur, wonen en werken in Brussel. Openingsuren: Maandag tot donderdag van 9u tot 20u
Vrijdag van 9u tot 18u

ADRESSEN

FEMMA WERELDVROUWEN / QUARTIER

Britsierslaan 5
1030 Schaarbeek

JEUGDCENTRUM AXIMAX

J.W. Wilsonstraat 19
1000 Brussel
Tel. 02 280 45 56

BIB JOSKE

Grensstraat 2

1210 Sint-Joost-ten-Node

JOOST-E-FIEN

Braemtstraat 47

1210 Sint-Joost-ten-Node

GEMEENSCHAPSCENTRUM

TEN NOEY VZW

Gemeentestraat 25,
1210 Sint Joost ten Node
0448.851.563
RPR Brussel
tennoey@vcc.be
www.tennoey.be

PRIVACY

Ten Noey respecteert je privacy. Je contactgegevens gebruiken we uitsluitend om je 'De Schakel' toe te zenden en je op de hoogte te houden van eigen activiteiten van Gemeenschapscentrum Ten Noey en aanverwante organisaties in de Vlaamse gemeenschap te Brussel. Je kan op elk moment een adreswijziging doorgeven of aangeven dat je onze informatie niet langer wilt ontvangen via tennoey@vcc.be of GC Ten Noey, Gemeentestraat 25, 1210 Sint-Joost-ten-Node. Voor meer informatie over je overige rechten conform de privacywetgeving, raadpleeg www.tennoey.be/uv-privacy

WERKTEN MEE

AAN DIT NUMMER

Kaatje Van Hemelrijck, Ziggy Vendemmia, Pol Vervaeke, Luc Faems, Rodrigo Burgos Zautzik, Lieselotte Vervoort, Jos Laporte, Simon Vandersmissen, Ankelien Kindekens, Mohamad Munem, Thibau Van den Bussche, Maëlys Waiengnier, Roel Swanenberg.

ZETWERK

www.madebydesign.be
V.U. Patrick Moyersoens
(Gemeentestraat 25 – 1210 SJTN)
Gemeenschapscentrum Ten Noey vzw
0448.851.563 RPR Brussel

**INZENDINGEN VOOR HET VOLGENDE
NUMMER WORDEN VERWACHT
UITERLIJK OP 5 APRIL 2022.
INZENDINGEN DIE ONS NA DEZE
DATUM BEREIKEN, KUNNEN WIJ
NIET MEER PUBLICEREN. DANK
VOOR JE BEGRIP.**